

HS BREV TILL HA

1923

2.1.	1 s.	3.7.	1 s.
15.1.	1 s.	8.7.	2 s.
18.1.	1 s.	24.7.	1 s.
25.1.	1 s.	29.7.	1 s.
11.2.	1 s.	1.8.	1 s.
15.2.	1 s.	15.8.	1 s.
18.2.	1 s.	16.8.	1 s.
23.3.	1 s.	26.8.	1 s.
22.3.	1 s.	30.8.	1 s.
25.3.	1 s.	4.9.	1 s.
31.3.	1 s.	20.9.	2 s.
5.4.	3 s.	29.9.	1 s.
10.4.	2 s.	11.10.	2 s.
22.4.	2 s.	1.11.	1 s.
23.4.	1 s.	10.11.	1 s.
4.5.	1 s.	18.11.	1 s.
10.5.	2 s.	30.11.	1 s.
12.5.	1 s.	11.12.	2 s.
17.5.	1 s.	15.12.	1 s.
21.5.	1 s.	26.12.	3 s.
24.5.	1 s.	28.12.	1 s.
31.5.	1 s.		
2.6.	1 s.		
7.6.	1 s.		
16.6.	1 s.		
21.6.	2 s.		

2/1 -23,

Einar,

Tack för böcker, en alltför stor gåva - det gör mig ont och det gör mig glad.

En blomma stod här, och allt var gott - men jag vet ej var julstämningen blev av.

Så levde jag i Lautrec, och fann där hela Paris tristezza - och hans egen. Vad han är uttryckfull, så vacker 'sittande clownesse', 'Mag Belford', blonda huvuden, dansande är! Och genom den förstod jag bättre min egen - Durets bok menar jag Jag har ej så mycket hunnit se på Degas som jag ej alls ägde förut, det är också vackert - och nu är mitt ena öga stött, det måste väntas.

I helgen fick jag inte modell, nu är lördag, söndag mitt sista hopp, om jag kan då.

Vet du, av D. fick jag en broderad nåldyna med Drummelpetter vers

"när med sina vita händer, Elli sig till en sämre syssla vänder - som att liv och kjolar sömma - i stället för att måla, drömma." - - " hon är klok hon vet hur livet har gått. Och hon vet 'charmanta damer' inte är att måla de är bara bra i verkligheten - och vi tycka i så mycket lika, ser jag.

Einar, det har varit ett tungt år - tack för att du inte gått. Och ett riktigt gott, varmt, ljust år önskar jag dig nu!

Andra dag jul kom ditt brev, och jag lyckönskar dig att få allt det du önskat!

Helene

Mamma hälsar med, är rätt kry.

Tack för Kahlroth's.

Einar.

Det börjar lida mot exp., och jag sänder här litet till frakt (post mellan två bräder?) och assurance. Kan 'Syskon' vara hos Magnus omkring 1 sta mars? - han är så upptagen säger han, kan ej alltid första dagen taga ut.

Jag skrev till hr. Kunttu som svarar "että mielihyvälle suostun pyyntönne" - det kändes som en räddning, den har ej förut varit i Skandinavien.

Har haft otrolig motgång med modeller, hela helgen blivit narrad - nu får jag en på aftnarne, äntligen!

Något i Ann-Maries brev gör en ängslig, man vet ej om hon verkligen är sjuk eller om det sista årets intryck så tagit övermakt att hon ej gör sig fri, nästan ej önskar det. Nu borde ändå livet locka. Att där varit en konflikt ser jag av det hon säger, hon säger ej tomma ord, - kanske är det den som kastar sin skugga över henne än - då är det inte bra. Kanske är det kroppslig svaghet, som kan så nedstämna. Jag vill skriva till henne att vi måste gå så att vi mottaga intryck, det är förnyelsen.

Och så har icke heller hon fullföljt - och detta med kaffemössor nu och konstflit, när hon borde måla sitt stora ungdomsverk, det som misslyckas och till sist är så vackert.

Vara litet dåraktig - jag är yngre än hon - stackare -

Läste om Lautrec's liv - om hans konst behöver jag ej berätta - "han var ej grövre än andra män", sade fria saker och drack, och var som ett barn. För stora hundar måste man vara rädd, men med den stora vännen Dethomas var man så säker för pöbeln. Vid hans död sade vännen Tristan Bernard, "nu är Lautrec äntligen återbördad till det övernaturliga, han passade så illa i den naturliga verlden." Han hade en excentrisk far och var egentligen offer för giftermål inom släkten.

Degas är en fast, kallare, säker man - ett liv som Guys ungefär..-

Jag har ej hört från H.fors, är orolig, allt väl.

Helene

Säg om du ej fått böckerna, då komma de med Meier Graef. du behöver dem där.

Jag lyckönskade dig också i brevet den 2 dra att få allt vad du önskat.

Skriver illa med fingret än, förlåt.

18 jan -23

Einar,

I dag ett brev, tack! Men har du inte fått det brev jag avsände 2 jan.? Jag sade dig där tack för alltför stora gåvor, som gjorde mig ont och gjorde mig glad! Men nu säger jag också tack för år som gått och för ditt sista brev Jag tänker milt ibland nu.

Om du ej får Lautrec och Degas så skall du få mina - när jag nu sett och läst kan du hålla den 2 år, sen får jag litet låna dem igen. - Vad jag är lycklig, i går afton hade jag modell! Prud'honhuvudet. eldsken. - Einar du skall ej taga för hårt i, sparad kraft är bättre än trött. Där är något som hjälper oss till sist, bara vi "hålla huvudet över vattnet."

Jag skriver inte så ofta nu men tänker lika vänligt du har annat att tänka på.

din Helene

Mamma hälsar, hennes humör är ganska gott vet varför!

torsdag (25 jan. 1923)

Einar

I dag har mamma fått ett lindrigt slaganfall. Vi ha sjuksköterska - två.

Jag skriver ej mer nu.

Sänd tavlan - de lånade blir allt jag har och de två små till Helene.

Jag väntar Magnus, tror det måste bli sjukhus - om hon ej blir så upprörd av det. Jag har inte kraft att lyfta henne.

11/2. (1923)

Einar,

Förlåt mig att jag inte ännu kan läsa några brev - jag är glad här ligger två från dig - men jag kan inte.

Den svåra sjukdomen - jag ville ge henne allt - och tisdag morgon halv 7 bars den grönklädda kistan ut i skymningen, då gick hon bort, och jag kan inte än.

Snart kan jag.

Har varit litet sjuk sedan. Han nu fått en som bor här och hjälper mig.

Ser du jag skriver redan.

vänner Helene

15/2. (1923)

Einar

Tack för brev, för bok, för allt.

Tomt är här inte, nej - men ensamt. Men en god känsla, en glädje, att jag fick vara med henne denna sista tid, jag har så mycket av den, hon var så snäll mot mig, hon strök min kind, då hon inte kunde tala.

Inte vet jag om jag kan måla någonsin mer, jag är så trött - och nu inga underrättelser från Magnus igen, jag väntar honom alla dagar. Här är ett stort arbete, gå igenom allt, och sedan bouppteckning i H.fors.

Jag har fått en som t.n. är mycket bra, som bor med mig och jag får all mat färdig, hon kokar och hämtar. Men hon är nu så förkyld och sjuk med.

Jag var färdig att sända Lautrec men nu har du fått boken, ja den är rik och han ger mer, ~~direkt~~ skarpare natur än Guys, och bäst när han ger sin egen djupt eländiga värld. Där är en ledstjärna. Tack för boken.

Jag såg på dina kataloger och där var ledsamma ting, tilläggade med tillgjord känsla som en ingrediens - så vänder jag ett blad och stannar och bara ser, en mans porträtt, ser inte ens efter vem som gjort det det är så mäktigt - Arosenius! Agueli var litet bra.

Ser* på Isakson - inte bryr jag mig om honom, det är det vanliga. I Bégonia och vaser och kvinnlig modell säkert vacker färg.

Och tack nu för en havsbok - när jag igen orkar läsa skall jag försöka på, jag förstår så litet.

Går här och ställer om gamla saker, väntar Magnus - ligger måste vila, åta säga de.

Sedan skriver jag.

Helene

Glad att du får det bra. Jag har ekonomiskt bra. Andra rum fås ej, om jag drives ut.

O, Einar, med det samma mins jag jag ville fråga dig om prisen - jag vet i Sverge fås en tavla för 1 kr., men jag sätter mer och håller dem sjelv.

* så

18 febr (1923)

Einar

Jag vet du har lekt med barn - men har du en enda gång lämnat ditt arbete för att klä om ett barn som varit ute och lekt i snö, fötter, ärmor våta? Bara en enda liten detalj. Ett barn måste man vårda, sedan ge uppfostran, och jag är sjelv i behov av vård, så sjuk och svag är jag, kan ju icke gå mer än 20 steg. Om jag någonsin orkar måla mer så inte blir det väl i Ekenäs med tunga, kvalmiga minnen. Hos frk. Nyberg fick jag fullkomligt ensam sköta hushållet mat, diskning, det tog all tid och kraft. Nej, nu har jag en som gör det för mig, om jag bara fick behålla rummen och henne! Jag ligger ännu mest, kan ej tänka på målning, har ej nervkraft. Du svarade aldrig något på min fråga om "Skogstjärn", publiklandskapet. Den fru jag då talade om har skrivit i dag och ville ha ett par 500 m tavlor av mig, jag kunde i anledning derav tala om detta 'Nordens landskap', föreslå att hon såg det - det är senatorskan Castrén, född Schaumann, i Jakobstad, nu H.fors.

15 mars

Blev sjuk den 20 de, är på bättring, men har ej läst brev på mer än 3 veckor - och kan ej skriva än. - Frun från Norden är en jobbarfru!! M. har styrt om Göteborg Tack för kort.
Mer sedan
H.

(3/3 -23 postkort)

9 dygn 40 gr. feber,
hjärtat mycket svagt
HS

22/III (1923)

Einar,

Månne jag orkar skriva. Jag har nu läst breven, den farande svennens, och familjebreven - ett kort i dag. Tack också för 'boken' - där var lugnt, och - storhetsdröm ibland tyckte jag, det hela lugnare fastare än förr, mycket starkare. Den lästes i halv feber då - jag vill läsa om den när jag kan.

Kan ej än - ligger, orkar ej upp.

Tack för allt om Göteborg! det sjönk allt tillbaka i det likgiltiga just då. Jag kallade på Magnus, bad honom göra det och fråga Ann-Marie. Han har i stället frågat Frosterus - jag kan ej klandra ty han hör till juryn - och jag vill ej strida med M. nu. "Modeplanschen" ville jag inte ha med och inte flickan med blå rosetten - "Arbeterskor" föreslog jag (den ljusa påmålad), 'Prudhonn huvudet, och Teckning. Frosterus hade önskat få 10 fullt och valt "Rosor" (ny) hos Magnus, "Sjundby" och 'Sjelvporträtt' men jag tyckte det hade redan varit ute. jag önskade "Familjesmycket" som säkert ej gavs Nu äro de väl förda till den slutliga juryn här hemma, och refuceras. Jag har nu lämnat det. Prisen satte M., jag vet intet om dem. Dina var för höga och hade ej läst brevet M. var här först för den saken, sedan för stora skatteräkningar, och sist för boupppteckning av allt, han vägde silver och guld, och han har fått sin del. Han är snäll, och nöjd tror jag.

Ibland retar en småsak upp mig men jag har behärskat mig.

Faran ligger nu i att hjärtat är svagt sade Sandelin - en välsignat tyst man, så skönt! Osäkerhet och oro omkring en. Hon är så bra, har skött mig så snällt och klokt, men hon hostar sjelv så illa. Utan henne vore jag död i vanvård. Ingen får än komma in, jag orkar ej med deras prat, orkar se ingen.

Det enda som den svåraste tiden lockade i livet var att se än en gång ljus och skugga leka på marken under träden, jag ägde ingenting annat. Ser du jag har mist min tro dessa år, den ljusa tron, och jag måste ut att söka en ny tro. Det må gå som Gud vill med mig, det är det enda jag tänker.

Du är vänlig, snäll. Jag önskar dig att du må leva helt i det nya och finna lyckan där - och får väl nångång höra om tavlor, färder och en mänskas liv. Sjelv är jag trött vid livet. och hungrar ändå

Tack för Josephson - så snart jag kan stiga upp gör jag ett paket av dina böcker - katalogerna ha nu avgått Aguéli var fin, känslig, just de två i bredd tyckte jag om.

Kan ej tänka på målning nu, inte tro jag skall göra det - men jag vet ju om jag orkar så målar jag.

De ha köpt åt mig fodrade kuvert - usch.

Allt gott önskar Helene

Tack för hälsn.

Jag tror där ute är några bara vägar ren'. Dora skriver om en timme i Botaniska trädgårdens växthus "en billig resa till Söderhavsöarna", om gamla vänner där som dött och om de som vuxit, och om orchidéer. Och hon skriver Wilde's "Fängelseballet "Så rostar man i kedjor bort - - allen - - Men Herran Guds barmhärtighet. Kan bryta hjärtan av sten."

25/III (1923 postkort)

Jag gratulerar, jag önskar lycka!
HS.

Påsklördag (31(?)-III-1923)

Einar

Jag har gjort dig orätt när jag trott du aldrig behövt vårda någon än - förlåt. Jag trodde så verkligen.

Och jag har känt jag ej haft kraft att vårda ett barn, ej kroppslig kraft att lyfta det - - hur då taga ett fosterbarn - och jag har haft att vårda.

Nu vet jag du har mycken vård att ge, och vet du ger det gerna för de kära - det var ej så då det brevet skrevs, 15 februari. - Jag har ej riktigt talat till dig nu - jag önskar du må finna lyckan där du är, i det du nu äger, i hemmets värme, ty där är band att älska. Från vardagens möda ser man en stund uppåt, och ser då klart, som förklarar, var det sanna och verkliga ligger, i ett liv för andra, för de kära - och så är det åter svårt hålla fast dervid. Så har det varit för mig.

Men ett barn fyller livet - och det ger alltid ny värme.

Jag trodde inte Gud var grym - men så tyckte jag han var det - jag ville så gerna tro gott.

Nu vet jag mamma älskade mig - när hon strök min kind.

Mitt hem är tomt. - Och det kan vara jag många gånger behövde det klara sunda omdöme som var hennes - men jag går väl min egen arma slingrande - ofta till sidan vikande väg, till ont - och till gott jag ville men ej kan.

Jag ville du inte blev borta från den vägen, ville du var kvar - men vad skall du med en sökande som mig, en flaxande sårad fågel - jag vet intet, söker bara

Låt mig nu inte säga mer - låt mig bara önska Tyra god hälsa, och dig hemfriden, som barn ge. Varför skall dieten bytas? Jag hoppas ändå allt står väl till med Tyra - vill du hälsa henne hjärtligt.

var inte ledsen på

Helene

Jag ligger ännu, orkar ej upp.

(5/IV -23)

Einar,

Nu skulle jag skriva lugnt, och säga tack för ditt brev - ty jag är tacksam, och allt känns så gott. Bara jag tror är allt lugnt och gott - och du var så snäll i det

En stunds vila, så gott!

Jag ville du också hade vila - hur gerna man än gör det så går det inte länge att vaka mycket, det går inte för den som arbetar med hjärnan om dagen. Jag tror nog lille Bengt är söt och snäll, men du borde få sova. Du kommer att älska honom ty det gör man först när man vakat vårdat och lidit med en annan.

Jag vet hur gott det är att jag fick vara hos mamma de dagarna. Vad skall jag säga än om ditt tålmod med mig - tack.

Stackars lilla Ann-Marie - hon talade om döden så mycket i det brevet för en tid sedan, så trött. Tror du det är - för henne - en stor olycka få somna, om det är så, när allt är lyckligast - ? För oss är det sorg, men så vackert vore minnet. Hur kan jag tala så, hon skall leva och prövas.

Du säger Frun från Norden "längtat" efter en tavla av mig - hon säljer med förtjänst i Österbotten säger Marie W. och Lydecken hade frågat Magnus "vad det var för en fru?" kanske hon redan bjudit honom det lilla landskap hon här köpte - vet ej. Men jag* så bra skriva till henne och föreslå din 'Tjärn', säg priset och var den är. Jag har givit återbud på hennes beställning hos mig av "3 små bitar till 500 stycket". Det såg litet lustigt ut.

Nu skriver jag till Lektor A. Rantaniemi och säger han kan få 'Klippor vid havet', om han säger ett ord till Magnus, för sin konsthandel el. exposition. Men den är inte bra, inte stark. Om du redan svarat honom för egen del så behöver du inte skynda att tillägga något om mig, jag skriver i dag till honom. Säg bara en gång att jag inte hade bättre nu.

Så frågar du om Göteborg - därom vet jag intet. M. skrev att allt var fört till Stenman, det var till juryn förstod jag, sedan har han intet sagt. Nu frågar jag honom. Vet ej vad som sändes. 'Katri' hade jag helt glömt, och kunde ej heller stiga upp då, söka fram henne och bedöma svaghet och brist hos henne. När jag en gång kommer upp skall jag se.

När man är som svagast vill man måla en stor tavla, till en sådan går fantasin, ty kroppen är alls inte med än. En liten kan vara lika bra.

Jag vet du har goda tavlor där, de sista har blivit starka, bra - skönhet har du alla tid - jag känner det på mig, av ditt sätt att tala om den.

Nu orkar man ej läsa finska som fordrar en spänd eftertanke, din lilla bok måste vänta - men jag såg på slutet då, det var just det fina, det gav enhet, det gav innehåll åt allt, åt boken. När är ett slut lyckligt medan man lever - kanske i stugan med det enformiga arbetet tills slutet är där - men allt i livet är inte slut där du ~~stannar~~ i boken, allt går vidare vidare, det finns intet slut på det vi äro, medan vi leva. Sedan skall jag läsa den.

* kan

(forts. till 5.4.1923)

Min 'Hanna' här är ett Savolaxbarn, ett fattigt med rik släkt av bönder - som fått smaka hårdhet och piskan av dem som liten - hon "hatar" de rika sen' dess. Full av humor, bondehumor ocg skratt för resten. Inte får jag hålla henne länge tror jag - och får jag hålla rummen över sommarna är det bra. Vad sedan -

Har börjat läsa en gammal och gammdags roman av Eugène Fromentin 'Dominique', och finner den underligt fin med alla ett ungdoms-
arbetes fel, longörer. Om du ändå hade läst den och sade så med. Den är tung att läsa.

Nu hinner du nog inte läsa böcker

I dag hörde jag bofinken - och den är redan där uppe.

Här är snö på gården, jag kan gå till fönstret och se ut, ett ögonblick.

Jag ville säga mycket mer, men måste nu vila.

Försök du få sova med

Helene

torsdag (5(?)-IV-23)

Einar

Fick just nu ett brev - ja, jag var hård mot dig jag tänkte du lever ditt liv framåt, du behöver inte alls mig - och tvivlet som natt och dag stått framför mitt anlete i år, det stod där i feber - nätter - när jag orkade tänka.

Vad ville jag ej ge för att äga en mänska - någon där det fanns en föreningslänk. När jag ett ögonblick tror, då är allt gott men du skall tänka på vad jag har att bära i livet och efter döden, att jag inte orkar tro - inte ofta.

Jag är trött ännu, ligger än.

Nu skall jag läsa resten av ditt brev. Jag var glad mina ord

(x) sårat dig att du ville vara något för mig

H.

(x) om solen på gräset.

10/4 (1923)

Einar,

Ännu i sängen, men man börjar fråga sig måste man ej måla, måste man ej göra något om livet skall fortsättas? Döda likgiltighet och hårdhet främst.

När man står inför det jag stått, frågar man vad har jag gjort - bara pinat, plågat andra, bara begärt - man slår det ifrån sig, men det går ej. Jag vill än ha något att ge, inte vara ond i hjärtat.

Jag har liksom frid med mamma, hon har nog förlåtit mig

Men, Einar, vad skall jag göra dig för att göra allt gott, - du måste säga det, jag är så hjälplös.

Sist skrev jag att slutet i din bok var bra, under känslan att det var det bästa - om också livet lockade, utan att ge till slut. Kanske ger det ändå frid, och arbete ännu.

Nu har jag fått fram här det mesta av det Magnus skall få. Tavlan på väggen "Ledum" som nu är din, kunde kanske sändas med "Syskonen" sedan.

Här är listan sådan jag fått den av Magnus, och prisen, i Göteborg. De äro alltför höga, men intet blir ju ändå sålt, det vet jag. (x)

Allt vad jag målat är utan liv, utom 'Syskon' möjligen, och någon ungdomsstudie. Nu tänker man sig först ett stilleben t.ex., något stilla lugnt att börja med

Du har varit på tjänsteresa- jag hoppas du vilat. Och att allt står bra till hemma!

Vet du jag har inte sett på en enda bild än. Man skall kunna gå in i bilden för att göra det. Och vet du, ibland är jag så rädd "den blå hatten" är ett karamellpapper - i min bok, inte i din, 'Dame du second Empire' är inte karamellpapper.

(x) Jag orkade ej läsa brev när ditt förslag kom.
inte de andra heller.

11 te

Men, Einar, undra ej, jag har frågat varför skall en mänska lida så i det sista än. Jag måste se bort från det grymma, se det mildare och tänka det är överståndet, att hon är lycklig nu, Mamma.

Lev medan du har lyckan, tag allt du får.

13 de

O. tack för ditt brev, du är långmodig, god, jag är en olycklig - Du talar vackert, djupt, till mig som gjort så ont. Jag har ropat om hjälp till dig, jag behövde det yttersta, för det som drager ned, ned - din hjälp behövde jag.

Är också en stackars fågel - ute på en väg.

Du har det gott, varmt det är bra för mig att tänka - och mamma var så mild i det sista.

Du har i obygdén känt ångesten för en kär - jag vet nog - men en ångest ett lidande som snart förbytts i glädje - du har det bästa livet ger och den frid ett litet barn hämtar. Du sade för länge sen' att vårda, leva för andra passade bäst för kvinnor, därför trodde jag du inte tyckte om att vårda - men ens kära förändra allt - du gör det gerna nu.

(forts. till 10/4 1923)

Jag har sett hennes 10 dagar långa dödskamp, lidande - hon kunde ej tala, ej ges föda på något sätt - svält. Jag är rädd för grymhet. Gud, var god mot mänskorna.

Du säger jag känner för universum - jag den hårda! - ja, för kriget har jag känt. "Utpejla nya farvatten" finna djup, skönhet - inte har jag funnit, bara sökt - hur säger du ofta jag funnit? "Idéerna är ett kyligt sällskap när man blir gammal" säger Kristian Elster - men icke alla ha hem - giva är det enda goda. Tack att du var god. "Ut" längtar jag - att gömd i en arm atelier måla i mjukt ljus - eller också frid, och jag får väl.
Helene

Hälsa lille Bengt. Tack för skiss!

22/4 (1923)

Einar,

När du går, gå sakta och milt - var inte som jag, ett sjukt hjärta, hjärna - då blir här kanske den frid jag väntat och ett så vackert minne. Och vet att min sista känsla, tanke, blir ömhet, bön för dig.

Ingen Guds prövning åt dig - jag har pinat dig, men du har försonat med barmhärtighet (x) och får nog hålla det du fått av lycka nu. Jag är mycket trött. Gud välsigne och bevara dig.

den som 'ikkje' vann över sig sjelv.

Jag försöker vara snäll åter och åter - min hjärna är så trött - och jag vill ännu försöka arbeta, jag bjuder nog till att leva och arbeta. Nu har jag åter 20, ty jag kan älska

(x) om något sårat mig.

(Följande kupong bland breven, enligt anteckningen från april 1923:)

Kuponki - Kupong

Kirjallista tiedonantaja
varten. Voidaan ir-
roitaa

För skriftliga medde-
landen. Kan från-
skiljas.

Tack för
lånet.
Sitter en
halv timme
uppe
ibland.
Här är
solsten
och snö.
Väntar
otåligt
på arbete
nu

(Tack för lånet. Sitter en halv timme uppe ibland. Här är sol-
sken och snö. Väntar otåligt på arbete nu)

23/4 (1923 postkort)

E.

Ett brev i dag! Man vågar inte läsa än. Man är lycklig att se det. Man ligger här som i en belägrad fästning med bröd och vattenkruka bredvid sig (grisåladaube och lingongröt) - H. är bortrest tre dagar för affärer och min dörr stängd. Så stilla det är, och jag är lycklig. - Detta år har rivit upp sjuka nerver till det yttersta - hösten då man gick och fruktade den sjukdom som sedan kom, den sorgsna, svåra tiden - sedan egen ytterlig svaghet, förtvivlan. Skall ej det komma en god tid - det deltagande man vet att funnits, arbete, litet sol - jo. Nu vill jag ställa om möbel i mitt rum, sedan måla med fri fond. - En småsak har jag funnit här åt lille Bengt - om hans mamma ej tycker illa om den. I dag 3 gr. varmt i solen.
Hs.

4/5 (1923)

Einar,

I går lästes det brev som kom, om lilla Dusseli - tack. Sanningen måste jag säga - de två förra breven har jag inte haft mod läsa helt - där är en sådan andlig trötthet över en nu, alla nerver vila. Och jag skall läsa dem och taga allt och tänka sedan. Nu orkar jag inte. Sandelin har ändå givit en flaska med 'sömn' - tänk att få sova!

Jag har de två breven att se mot - ett innehåll, nu när det ofta hotas att bli flackt.

mamma är borta. Bara det hon strukit under i bibeln talar till mig. I dag är det bara tre månader sedan hon dog - det är som tre år.

Något jag skrev till dig har jag inte sänt - det var om ungdomen och du skulle då förstå mycket mer - men det må vara tills jag är borta.

Nu skulle vi ju båda ha litet sol - du behöver det, och jag vet där är sol. Längtan dör väl aldrig ändå. Den kommer mest till mig i november då allt är mjukt, skumt, jag tycker om november. Mars är den hårdaste månaden.

Gröna äpplen är förädiska, de stå här och mogna, gulna, medan kistor, säckar måste gås igenom, piskas för matt, allt delas, och man rivs ännu åt två håll.

En enda bild har jag stirrat på, mycket, mycket - tog v. Gogh och fick upp 'Nattkaféet' - och det blev en stämning, ett ljus från en annan värld, ett ljus som drager. Man blev borta i det, borta från allt det här.

Du har målat - så underbart! säkert är det vackert - har poesi - Vad du är stark, kan ge poesi åt två håll - en kvinna har svårt att förstå det hon rusar bara till ett Jag tror där är kvinnor som tänkt bara en enda tanke från vaggan till graven. När du var lugn hade jag ibland lust att skaka dig - men så var det så gott att du var lugn. Inte är det det som giver den djupaste ron, den kommer när något är lika - och många dolda vägar finns!

Nu kommer Hanna från torget med fisk, och om hon har lust stryker hon i dag en gammal, gammal sak som rost och tid tårt och som skall dit upp till lille Bengt - och kanske inte alls passar! Väntar snart Marie W. och sedan Dora.

Tack för brev.

Helene

Tanken är trött. måste vila kan ej skriva
Utklippen komma i paketet, de som kom under mammas sjukdom har jag läst nu - om Josephson. Tack. Han var det måleriskt och av egen själ kända.

10/5 -23

Einar,

Jag har någon att tala med - dig. Det är annars så tyst omkring mig, tyst just i det man tänker på.

Nu läser jag "Christian Wahnschaffe", en ohygglig bok. Där är sannt och en god mening, men är då hela världen rå, kall och ful. Jag har sett detsamma så vackert. Boken tager något ifrån en - jag kan inte bli fri från det råa.

Just nu när man känt man måste finna ett grand av idéellt att leva för, att hålla en uppe. Måla är inte nog - det ljuder i ens öron, det gamla, "vi behöva alla någon som vi gör det för" Du förstår det tror jag. Säg hur lever andra.

Det kom en skiss med kråkor, den kan vara storartad om stämningar är djup, inte tillfällig. I badstun (eller rian) mot mörka träd var den djup. Allt ännu känner jag att andra tavlor än dina kunde jag inte ha omkring mig, jag har det lugnt bra med dem jag har.

Här finns en gammal börjad målning som man hade lust fortsätta med i sommar, flickan under trädet, man har sett det vackert en gång.

Äpplena stå och bli skrynkliga, det tröttade först, och så var det varenda dag kappsäckar och bylten att gå igenom, få allt vad Magnus skall ha klart för sig och tjugu års damm ? och lump ut. Magnus har inte haft tid med det.

Nu är det gjort, i morgon hoppas jag få måla.

På bordet står en bukett blå och vita sippor, de ge något som drager blicken, något man gerna ser på. - Jag har varit rädd en tid, för allt det materiella. Tavlor har jag inte riktigt orkat förstå.

Vet du Ann-Marie skrev och hon förstår just det, att man är som död, nu först börjar hon leva säger hon. Det är naturen som skyddar sig mot känslor man inte kunde bära, säger hon. Jag har förstått det sjelv, men hur komma in i det varma livet? Där är en som kunde säga det, men jag vet ju vad han skulle säga. tänk icke på dig sjelv.

Jag lägger mycket tungt på dig - om jag nu kan måla skall du väl få mer fred.

Helene

11/5 -23

Dagar då allt är mörkt, det är svaghet - och dagar då solen tittar litet in på morgonen som i dag! Vad man måste hålla i den solstrålen, och försöka tänka vi skall se på en bild ännu, vara glada åt en bild.

Och kunde man måla den där flickan under trädet i mörkt och grönaktigt ljus kunde man måla bara en sak än! Den leende Katri finns här, jag har inte givit den ut. Hon är nu bestämdare, hårdare kanske, kraftigare! Stort, helt och mjukt kan du måla - jag önskar jag kunde med. Handen faller trött ännu.

Ja, gröna väggar skulle ge färg - men du vet inte. Man måste sitta instängd, icke visa sig, icke röra sig, tills den sinnessvaga fröken är bortförd från gården. Hon är nu farlig säger läkare, och man orkar ej med det.

(forts. till 10/5 1923)

Och så när allt är snyggt nätt blir det uppsägning - 2 veckors uppsägningstid - och veckor ha då gått till reparationer. Jag får betala dem, kakelugnarna måste jag betala i sommar - om hon blir bortförd. Lyckligtvis har jag en som sköter mitt hushåll bra. Men allt har varit materiella omsorger bara - och allt emellan detta, "nu skall man flytta". Kanske kunde man finna ett par helt små rum, rum är små här på Hyvinge. varför skall man nu skriva om sådant - om man målade skulle det reda sig.

Måla du, var glad i dagen som är
Jag hälsar dig vänligt och hjärtligt
Helene

Hyvinge 12/5 -23 (postkort)

E.

Brevet av den 8 de kom just nu! där var om "exp". Vad var jag för Strindberg att fika efter, dig skulle han ta. - Du har sett hur det är för mig, senaste höst blodförgiftning i högra pekfingret, jan., febr., mars, april, allt ännu sjukdom - jag kan aldrig lova, binda mig om jag inte har färdigt. Hur halvt blev det ej i Göteborg, "Om jag hade" har jag alltid sagt och mer kan jag inte lova. - Blir du mycket ledsen om jag nu säger jag har lilla "Katri", leende, och frågar om du vill ha den med i höst som en inbjuden? då gav jag den så gerna dit och skulle lägga den å sido till dess. Icke som en ständig medlem, det skulle väga tungt igen. Men om du inte vill efter det jag drog mig tillbaka då, så förstår jag det lika bra - jag har varit för osäker - säg bara nej då. Du har kanske lust ensam gå den vägen. Här är bar mark, kallt, och huvudet värker ännu litet av svaghet
vän Helene

17/5. (1923)

Einar.

Hur skall jag kunna tacka, hur härlig är den boken, en ny uppenbarelse - Och för brevet med.

Har du den sjelv? den kommer mycket, mycket snart dit upp om du inte har, inte sett den.

Inte är jag värd sådant, och nu skall två andra ha - Einar, giv inte mer åt mig, du har gett allt.

Magnus var här i går när den kommit, jag han ej se allt, och i dag vill jag tacka och säga jag är glad, och tror den är just det som skall föra en till konsten igen. Där skymtade fram Tehura, liggande, inte kunde man se länge på ett uttryck så gripande, så tagande helt, man är svag och det är så mäktigt. Där var så vackra, mystiska unga tahitiennes och där skymtade hans mor - och några huvuden - men en lång, lång tid tar det att se, förstå all skönhet där.

Derför säger jag nu bara så hjärtligt, varmt tack - och att du tänkt med välvilja på mig. Fattig kände jag nej, rädd - det gör fattig - nu tycker jag konsten vinkar en, och du vill det.

Kan ej måla med olja än, det är ett hela kroppens arbete, utom själens - - D. kommer lördag "gerna" och jag skall teckna. Här finns en teckning gjord aftonen 24 jan. vad skulle du säga om den, grova streck, något 'allmänt', liv - det är en studie för 'Republiken'. Jag borde ha sänt den sist och frågat om det är något i den - Sen när jag har några fler teckningar frågar jag dig.

Men efter den boken, hur kan man se på det egna arbetet Han är så djup i uttryck - mystisk, skön.

Frankrike har konstnärer, ärliga stora, enkla män.

Har slutat "Kristian Wahnschaffe" det var mödan värt vada genom smuts för slutets skull. Där var det stora vackra målet - människan. Leva för att förstå, för att göra det litet mjukt för henne - och där var det i ölkrogen som måste ge hat om man är mänska. Hjälden blev en kall skugga mest för mig, hans drivande känsla blev sambandet med honom. Och allt det har jag levt, sett. Och omättlig är man.

Nu skall man försöka läsa finska, sökande grubblande att förstå - din bok.

Tack Einar.

Sol och kall blåst i dag, inga varma toner och intet löv. Man skall ut att sitta på trappan en stund.

Ett besök har anmält sig i dag, sen ett annat. Och där är ett leende som är ditt, kanske det ljuvaste han någonsin ger dig. Nu kommer där värmens solens tid - det var inte för sent.

Här skall målas. 'tack'.

Helene

21/5. (1923)

Einar

Det att där målas är djupast sundhet och kraft, tror jag, kraft att utnyttja allt det som finns i en.

Vad det var gott då, när du var så lugn först - sedan kom lusten att "skaka" när man ville djupare, längre ned. Inte var du för lugn, det gav lugn i hela rummet, och jag sov så gott. Jag irrar vidare.

Magnus tager allt på ett annat sätt, är inte riktigt sällskap när han är här. - D. var här, fin, åter ung, med ett smalt ansigte som då i Ekenäs - intet av fotografierna, intet. Mer mondän - på ytan. Ja, vi såg på Rimbaud, Gauguin, och första gången talade jag om vem som lett mig till litteratur o. konst. Hon mindes ditt porträtt i Åbo. Hon ber att få skriva till mig när hon har lust. Men vad hon är svår - Thomé brukade svära när han målade henne - allt blir för grovt när man bara följer linjen, det blir intet av henne, den rörliga munnen med de tunna läpparna, Klädd i en ljusröd spansk sidenklänning verkade hon bara äkta, hon kunde ha ring i näsan och verka äkta. Det tecknades bara. .

Gauguin är härlig poesi, och något mycket bredt och djupt i 'föredraget'. Stora färgytor. 'Le cheval blanc', snö i Bretagne och "Tehura", hon vars själ arbetar så oerhört, som börjar förstå. Vackert är det. Men att du ger mig så stora gåvor! du vill jag skall ha en glad stund -

Nu vet jag du har glädjen, det är gott.

Här kommer också nångång tanken 'jag får arbeta' - men så ligger man två dag efter séancen med Dora. Man går till de 'gröna äpplena' nu igen.

Måste läsa litet Gauguin - en mänska är man helt enkelt och konsten en stor dold makt i en. "Han var nödvändig" sägs där. Håll ditt huvud uppe, en gång kommer det till dig. - Vad du skriver ljust och glatt om det med, om vårvind vid 'Sakari gård'. Men jag tyckte om Sakari gård, skall man kunna tycka om den här på samma sätt, så riktigt att den alltid stannar kvar. Man tycker ju om Firenze med, en annan stämning - vem vet. De vita sipporna som D. plockade stå på bordet, men ute knappt ett löv än, man vet det kommer och söker vara tålmodig.

Nu skakar stormen väggar och tak, man undrar vad sedan, vad kommer sedan, kan inte vara stilla, bara hos dig i brevet - det är en liten trötthet än.

Hälsa den lille som nu får sommar och värme, måtte intet tynga hans lilla hjärta ned

Helene

Mitt namn i en svensk tidning, se här. Jag väntar intet gott.

24/5 (1923, postkort)

Tack för gott brev - vad jag var rädd säga det ordet om målningen i höst, inte är jag värd bli tagen med - nu är jag glad över att bli mottagen, och glad över annat. Ja, Wasserman har redan utplånats ur minnet - bara den ohyggliga ölkneipscénen kvar. - "Äpplena" blev helt platta i går, och bli nog så för alltid, det är ett par linjer och ton. "Jag tror dina granar på Horsma berg är bra. Ja, skönhet består. Menade med en bild i höst också teckningen från Göteborg o.s.v. om den hinner komma hem till dess. Men nu är böcker på posten, vad?

Tack att du var glad!

Har litet lust att måla men vilar varann' dag. Gjädje är god medicin. Det byggs i ventilen, tofsmesen?, sen stora sångarn. - jag har beställt en bok, fanns ej på lager. Måla mer, Einar.

H.S.

Du säger sannt om böcker, konst.

31/5 (1923)

Einar,

Nu måste det bli fin-fin stil för att jag med skall få säga något - huvudet har verkt litet, och hur skall jag minnas vad jag ville säga då. Derfor gör jag något mycket orätt, sänder det brev som kom just nu med ditt - du kan ju returnera det nångång du inte kan, inte har tid sjelv skriva. Du ser där vad jag har - nu är det muntert? Tack för ditt brev, och måtte du ha vår nu. Det är sent och vi bara frysa ännu. Litet björklöv, inga häggknoppar än. Och tack för utklipp och böcker - fastän jag läste Gauguin tog jag Dostojevski det är svaghet gå från den ena till den andra. Den lilla "Hjälten" var fin, men mest grep mig "Njetoschka", hennes vindsrumstid - en känsla 'Mellan två' som man haft sjelv, en olycka för ett barn. Har ej slutat den än men tycker Dostojevski blir hysterisk så snart det blir furstekretsar - ja, har ej slutat än.

Och utklippen - jag tittar på bilderna först. Wallin - är där Brangwyn bakom - - Nils v. Dardels barn roligare, men är där Rousseau bakom mannen. Och vad är det med Grünwald nu - är det barock - inte är det roligt. Arosenius är deras sagoslott, det som bara var lek och 'mindre' konst en gång för kritiken. Einar, din dag kommer. - Läser om Engström - det är ju mycket svårt stå på en fläck, upprepa - men om man alls inte tänkte på det, bara målade för sig sjelv, så gick det väl bra. Han söker kanske framgång. Är Simberg i Göteborg! vad jag blev glad då är där något starkt.

Sverige har en massa unga ser man - en del namn man minns från katalogen är med. Och det verkar visst mycket friskt, briljant i bredd med, vårt gråa. Men kan man då hjälpa man ser grått i Finland. Det är väl en hjärnans trötthet hos mig, i synnerhet nu. - När det blir ljus och grönt, då kunde mamma ha haft glädje än att leva. - Tack än för Gauguin, jag levde i den tills de nya kom, och ville skriva ett par satser därur till dig - det blir ej i dag, bara en Det är om grekerna som stängde vägen.

"Et, nous mêmes, évitons d'achever si exactement que notre l'oeuvre ferme la route, au lieu de l'ouvrir indiquons!" (Låt oss undvika att utföra så exakt att vårt verk stänger vägen i stället för att öppna den, låt oss antyda.) Måla - o, bara man känner sig fri - och nu är jag fri - söker intet, bara att måla. Flickan under trädet. Snart. - Jag sänder teckningar till påseende i augusti t.ex.

Min Hanna res till H.fors några dagar, så skönt! jag blir här med matkarotterna.

Har en bättre dikt av D. Du skriver så snällt till mig. Är trött i dag.

Helene.

Einar,
 På mitt bord ligger uppslaget, natt och dag, "Dame du second Empire" och 'Nevermore'. Damen är i min bok mycket rik. Vem vinner. Man skulle nu se den stora tavlans färg.
 Jag söker upp på kartan passage Véro-Daudat där Guys teckningar mest såldes, har en misstanke - och den är sann. Den lilla böjda passagen just bakom hotellet vid rue de Seine där Marie W. och jag bodde - man gick där för att undvika regnet - den var halvmörk och där var tryckerier såg man, noter, bjudningskort utställda - men aldrig såg jag teckningar där. Har gått där 4 5 gånger kanske, det kändes, var, litet tvetydigt, man gick sällan åt den sidan. Och man har bott med Guys teckningar just invid - 1884. Kanske jag inte hade förstått, nog tyckt om, men ryggat tillbaka då.

Tänk jag tycker inte om att vi är en länk i konsten, alla - Gauguin säger med vi är så.
 Vad jag tecknar banalt - en dam är ju också svår - i höst skall jag söka det personliga, gå närmare. Nu skall 'damen' ha sommarfrid. Där var ju ingen hemlighet - jo verserna - allt annat hade hon pratat för dig med -
 Här står ett vykort av Lappvik, strand - det är mitt sommar-nöje.
 Nu skall jag börja taga 'flickan under trädet' hit, söndagar, hon är fabriksarbeterska - I mitt hem stiger upp moln, som jag fruktat en tid -
 Böcker bli allt mer min tillflyktsort där söker, finner, man innehåll. Dostojevski var en sådan - det var om barn, men det var om en sjelv. Vad det är ensamt ofta. Och vet du nu, än mer än förr, är det posten man väntar, om aftonen väntar man ren' morgondagens post. Är där ett gott brev - icke så ofta behöver det vara, man lever länge på ett gott brev - och så väntar man lyckan, en gång skall posten hämta den - det är en så gammal väntan. Man vet det inte är så.
 Vår primula står på bordet, fin. Det är inte Pont-Avens primula; Äppelträn ha ljusgrå bladknoppar, häggen har inte alls slagit ut. Blad är lika vackra som blommor.

4/6

I dag ett brev från Lektor Rautaniemi som tagit 'Klippor vid havet' han önskar med det snaraste något litet representativt - Jag sade två teckningar är lovade till din exp. - en 'olja' finns men är icke representativ.
 Magnus säger en svensk Dr. Lundgren varit hos honom för att komplettera Göteborg exp. Han önskade ej äldre saker, och M. hänvisade till "Familjesmycket", men också han fick nej av "kärningen i marmorpalatset" som M. uttrycker sig (x). Dr. L. skulle till Hedman i Wasa, där har jag äldre saker bara.

7 de

Har läst litet mer i Gauguin - "det är atmosfären han längtar till" som han behöver, Tahiti atmosfären. Vad jag förstår honom bra.

(x) det är som en Aroseniustavla.

Förlåt att jag är vårtrött i huvudet.

7 juni (1923)

E, tack för brev och utklipp. Jag har intet gott att vänta där - och varför skulle jag ha det.

I går var man glad här, man beslöt lämna fru Calonius porträttstudie, inte mer måla på den - är fri! Kan nu gå till 'flickan under trädet'.

Men när - man skulle ej tala om smått förtretligt, inte säga att hushållerskan är 7 de dagen borta i H.fors, och man har svåra misstankar - kaféeliv.

Jag borde söka en annan innan det blir skandal. Det är nu livet ser du.

Har varit mycket trött, men i går kändes det plötsligt lättare, och hoppet stack upp sitt huvud. Det är "Dame du second Empire" som håller mig uppe många stund, och att ha någon, dig, att tala med.

Nog vill jag ju vara med Er - med Dig, på expositionen - "Katri" (2) och en kontur av ett kvinnohuvud har jag, och mer kan jag ej lova - du säger också jag ej bör göra det. Det är så, det skulle hämma, binda och det är tid tala sedan om allt som kommer från Göteborg De par teckningarna här håller jag gerna, helst, för din exp., (Katri och den andra.)

Här sättes potäter, här är kallt - men nog tänker man på dig där, i köld och sen vår - och sommarn så kort Måtte det lysa inne, och solen snart komma i Norden! Här är grått med, men det betyder så litet för mig

Hannas vän, frk. Hult, har kommit från Paris - Magnus säger kort 'det tycks vara sig likt, han vill nog att Hanna reste till Italien - men vad skulle hon där inte gå framåt skulle hon. Har nu Italien fört M. framåt? Jag tror flickan t.v. mest vill roa sig. Men var och en kan komma till en vändpunkt.

Helene

16 juni (1923)

Einar,

Brasan har just brunnit ned, ute vindstötar och regnskurar - allt ljusgrönt, glest. "Åkern är som en fäll" säger bonden, då är något bra.

Brasan var för modellens skull, flickan med de blacka ögonen, - det var tredje gången detta år det försöktes arbeta - det känns så underbart, försöka måla, men styvt, ovan. Hon blir grön under det gröna trädet där ute där jag sett henne mest, skuggan går ihop med trädets skugga.

Du har nog märkt hur trött mitt huvud varit, sakta värk - nu tycker jag det lättar litet. Men håret går, faller, faller, det gör så efter stark feber.

12 dagar satt jag ensam denna gång, nu har jag henne åter i verksamhet, har det bra. Det här är rapporten om mig - men hur har du det? Är där kallt, är där snö allt än? Har du inte fått sommar ännu. Där borde det vara sommar, där den är så kort.

Jag försökte läsa finska, men det går inte just ännu. Franska går lätt och Gauguin ger så mycket av hur man måste ha det som man känner det - han lämnade allt och gick. Svagheter hade han. - "Om livet ger mer än konsten?" det ger några ögonblick, men konsten ger länge. -

Gauguin lär av Bretagnarnes skulptur enkla, mystiska sjäalars konst och drager till en natur där han kan följa sin konstnärsdröm som dessa - men icke så tungt och mörkt, till färg och skönhet drages han. Och "utför icke för mycket, sade han, ett intryck är inte så bestående (durable) att icke sökandet efter otaliga detaljer skulle skada dess första friskhet." Gauguin (x) har givit innehåll åt långa dagar, fört en till drömmarna åter.

Man går och torkar damm, delar, gör allt som skall göras, drömmer om målning - och så går man bort från jorden och ingenting var riktigt ens eget, på länge, länge. Du har ett barn. Jag är för gammal att älska ett barn - ännu är jag litet trött i huvudet.

Magnus var här, såg trött ut, och Måns får ej sina examina undan han har visst fått 6000 från en fond, 'för egna forskningar, men inte examen undan. 26 år. Av Hanna har*intet hört detta år.

Om man nu kunde lägga all sin kraft till detta ena, måla, vad gör det om den är liten. Kommer nu intet nytt störande så gör jag det. Har intet som drager bort nu. Dina brev har fört dit, - nångång när du talat om annan lycka ha de fört vilse, ut i det som inte har något mål -

Nu sänder jag snart Dostojevski (xx), och med den en liten bok som får bli där. Den lilla boken gav inte alls så som jag väntat - en vacker Picasso är där, men det exotiska är mest dekorativt, en del medeltidsaktigt. Den är fattig. En annan bok som jag fått ville jag gerna skänka dig, men vet ej om du vill. Det är för att du sedan skall skänka den åt någon när du inte mer vill ha den - en sådan slags bokring har jag tänkt ut, med sådant som ej man bryr sig om att spara

Hav det litet gott och soligt nu, var frisk, hav det bra och var snäll. Jag försöker vara snäll med Magnus. Ville nog vara mot dig -

Helene

Du har givit mig aldeles för dyrbara böcker.

(x) Ofta ville jag berätta en sak, kanske skriver jag på lappar.

(xx) Tagore räcker länge att läsa.

* jag

21/6 (1923)

Einar,

När en mänska pratar medan du skriver så tänker den att den ursäktar att du är litet ohövlig, när jag säger jag måste måla på förmiddarna se de medlidsamt, generat, på mig - jag har ett ohyfsat sätt.

Vi ha fått varmt, och en del äppelträd ha några blommor nu, en del träd ha dött. Det är ljus vacker försommartid, nu skulle man vara tacksam, glad. Enarna stå bruna "båda landssorg". Gott är det sitta på trappan, andas luft, och mycket är bra i ens liv.

Marie W. var här i går, och som vanligt är jag litet förstämd, hur roligt det än var. Jag fick läsa Mirzas och Tikkanens brev, höra alla speord om kubism och 'modärn' konst, och mycket om Elsas stora framgång, när hon leddes till en ärestol på teatern och hyllades i Monaco. - Men nu börjar det onda jag väntat stiga för Elsa, - Fatmas lycka? Marie hade fotografier med, jag tyckte mycket om Ibrahim i St. Cyr mössa, där var mänskligt och tänkande, och fast. De breda hopväxta svarta ögonbrynen gav en persisk prägel - näsan kort, käken kraftig Ibrahim khan, - el Mulk.

Den gamla fotografien av Fatmas dans var djup och gammal - så en ny, dansande, konventionell pose och min, alltid vänds profilen till. Hon dansar utmärkt, det är hela hennes liv, heta önskan, hennes medel att uttrycka sig - och det passar ej för en persisk prinsessa att uppträda offentligt säger fadern. Så var det vid en simuppvisning med. Alltid faller järnridån när hon önskar något av hela sin själ, och Elsa börjar bli orolig, ber "kloka" Marie om råd. Skall flickan bli olycklig.

Jag gav ett ytligt råd, se, sade jag, det har utvecklats små karlmuskler på hennes arm, nacke, halssenor - vid 17 år - allt var knöligt nu, dragen strama av ansträngning - den kvinliga fåfången är mäktig och stor, detta för henne till fulhet, ålderdom. Det var sannt - sjelv hade hon retuscherat bort muskler med blyerts. Men om hon vill följa en "kristen" man, faller järnridån då med? Hon blir nu student, är den första på sin klass.

- Nu kom H.bladet, August Brunius skriver: Thesleff och Scherfbeck är typisk kvinlig amatörkonst, Scherfbeck har en "sär fantasi" och kan, ehuru olika påminna om M.Laurencin - påverkade av fransk impressionism. -

Vet du Konstföreningen har lånat Marie W.'s och frk. Stjernschantz sjelvporträtt till Göteborg - jag har två gånger bett om mitt, 1917 och till Köpenhamn, fått svaret de låna 'av princip aldrig'. Om den svenske doktorn som var här för att 'komplettera' vet jag ej mer än jag sagt, det Magnus skrev till mig.

Marie säger frk. Hult har goda studier från Paris, framsteg. Elev av Guérin och Morice. Det kubistiska och "modärna" är aldeles borta från Paris, nu är realism modärn. Marie vet att Hanna i höst skall dit, Magnus svarar intet när jag frågar efter Hanna, kanske vet han inte.

Nu har jag gjort det, beställt en lång soffa och en länstol, Magnus får pengar för de gamla möblerna som en vill köpa. Vad måste du skall säga om det jag valt - jag ville inte ha någon stil, och inte herrumsligt, det är närmast 1830, bra att bo i. Halmstolar, atelierstolar, får man inte här. Om jag hade något hopp om att engång resa hade jag inte beställt möbel.

(forts. till 21.6.1923)

Men hjärtat bara rycker litet. Är där uppe bra? jag vill tro det, och önskar en god midsommardag - om brevet nu hinner fram till dess. Marie tyckte mest om Dora i olja från sista sommaren, "bra början".

Helene

Här är ensamt.

Tack för brev, ett långt! tack mycket

3 juli (1923)

Einar,

Här är så stilla, skönt.

Inga råa ord i rummen, hon är lite bortrest igen. Men jag har det ju bra.

Tack för skiss - och det blir hos Stenman. Du har mycket arbete, många ting att dela dig emellan, och så måste jag tala om tråkigt. Jag vet inte alls om den svenske "doktor" nu bad om mitt "Sjelvporträtt" hos Konstföreningens Direktion och om det, i det fallet, givits. Ingen har talat vid mig.

Denna Direktion som i 25 årsjubileets Matrikel säger den och publikens intresse har skapat den finska konsten, tackar publiken - inte ett ord om konstnärerna. Låt den vara aldeles i fred, konstnärer ha annat att tänka på. (det var inte jag som satte prisen i Göteborg så höga - andra ha låga.)

Ett nytt brev från D., hon kunde ej vänta tills linnéorna slagit ut. Samma färd över tingen - just så måste bedragarens dotter skriva, ingen moralisk pose, inte vara tragisk inför världen. Hon älskade sin tysta far i det instängda livet i barndomen och hon är klok nog att veta att där hans namn nämns blir det tyst. - "Här är en yppig vegetation, häggen har blommor stora som orangeblommor, men den hade otur, den slog ut, blommade och visnade på två heta dagar, eller kanske är det skönare än att hålla sig fraiche i veckotal som vitsippan - och ingen värme få - jag vet icke.

Trakten är mild och vacker men för mig är Tavastland mera Finland, det är mera grandios i sin sumpiga ödslighet."

Hon kokar - ibland far en röd bil förbi och hon får en häftig längtan till stora världen. Hon ber mig icke måla för mycket - hon tycks ha en idé - att jag skall bli frisk! - ber mig skriva.

Här inne är en söt lukt av syrén och liljekonvaljbuketter - ett stort brunt golv ser på mig, de "nya" ha inte kommit än.

Om aftonen önskar man drömma något som är ljuvt och gott, ha en god stund - det är ju detsamma hur.

Nu skall du inte skriva, du har mycket där, och du har sänt hälsningar till så många festdagar, de ligga på mitt bord, jag har roligt med dem - var nu med det du har där bara

Nu tror jag du med fått sol och värme.

Helene

hon har hittat ett kärr med rosmarin i granskogen, hon "är glad jag gjort något orätt" - vet ej det är med hennes brev.

8/7 (1923)

Kära Einar,

Du har lättare att lämna Tyra när hon har sina egna där - ja, det är väl roligt.

Och lille Bengt - jag vill hålla av honom, men en dag skall han se på mig med främmande ögon - en annan får taga, ega honom. Nu har du det du längtat efter.

Två barn har jag älskat, ville ega - gossen var redan märkt av ödet, far, mor, fyra syskon, alla fördes till Helsingfors fattiggård. Och jag hade icke ens nog för mamma då. En liten häftigt kännande flicka, med långa ögonfransar, i Ekenäs - hennes far, mor hade mer för jag än jag att ge, och dyrkade henne.

Nu börjar allt bli färdigt omkring en. Jag har sett ljus och skugga på gräset.

När du är snäll, du säger goda ord, då tänker jag på en som ville sitta bredvid mig - du skall förlåta mig, Einar

Kaprifolium står på mitt bord, och en stor bukett vita syrener, de är såsnälla mot mig här..

Har försökt teckna, Annuli som frågade om jag hade liike-realistisk teckning. Ett par små i en hop på vägen, de frågade om det var betalning - jo, 5 mk. i timmen - det blev en tung tystnad, så sades 'vi har inga pengar'.

Och man måste förhårdas, hon som vårdat mig under feber måste bort - hon är allt ännu försvunnen - jag har fått en annans löfte. Kan ej sitta med en drucken kvinna (x) i vinter - hon går till tråkarlivet åter. Sista dagen tog hon ett dagkoppblad, vände det upp och ned och sade "som barn lekte jag det var fröknar i vid kjol, de stora var fruar, jag lekte det var herrskap". Liten Ann-Marie som vill göra sin "plikt" och lämnar målningen alltid till "i morgon". Jag skrev om jag inte gjort min plikt för stunden utan målat hade de mina haft det bättre tidigare - man ser nu över hela livet. Hon är så fin och det är en så tung konflikt - alltid tänka 'i morgon' målas.

Hennes Gunnar hade ett huvud i H.bl., en söndagsnummer i slutet maj el. juni, det var mycket slätt, glatt, men vackert, verklig begåvning, tyckte jag. Inga sökta tillfälligheter, sparade. Men till slut är det ju en tillfällighet, ödet som gör det man känner kommer fram -

Kanske kan jag början augusti sända en rulle att ses på - vilken 'Katri'? jag tycker mer om den blå - tycker mest om en grov kolteckning, som liknar en 'Republik'. Kunde du gilla två i rullen för exp. så är det bra. Men hur kan jag taga din tid, dina arma nätter, din sömn -

Flickan under trädet, i grön ton, måste jag måla just då, hon kommer då, reser september - våt olja är det - - och 'Dora' tyckte du inte om, den behöver då ej sändas - den är helgonbild.

10 de

Tack varmt och gott för brev och bok, som du inte får ge - du får inte ge så förfärligt mycket -

Där var vacker skulptur, slät som Elvgrén's, och en silverbjörk, sådan som darrar i kärret här.

Är ensam med brev och bok och en tallrik med djup mossa med en liten tall i, en liten björk, asp, spiréa, lingonris, blå bärs och ett smultronstånd och gräs - en liten skog som kommit till mig - ett kärr.

(forts. till 8.7.1923)

Det var mer i D's brev - "hår är den vackraste materie hon vet" - de veta ej dagen där - är utan tidningar - bara att det är söndag när ynglingarna ha blomsterbuketter i filthatten, "det ser så nått och kärleksfullt ut."

Du vet om en mänska hon intet om dig - du känner en som aldrig sagt något för att behaga dig

Tack för i dag Einar, och farväl. -

Är ej rätt frisk, har skurat pannor, kommoder, lådor några dagar

Hälsa Tyra - god sommar åt er bägge.

Helene.

11 te

Magnus kom i går det var trevligt - i augusti skall han göra en segelfärd med sin unga dotter.

Den 'nya' kom på samma gång, hon ser mycket hygglig ut, en äldre köksa, skulle installeras.

- Och möbeltyg väljas - jag valde orätt, för ljust blå, brungult randigt. Vad de ha döda tunga färger nu.

H.

D. är ej ung.

(x) i soffan

24/7 (1923, postkort)

E.

Jag tycker inte om att sända teckningar när jag ser hur upptagen du är natt o. dag - och om du har en halv timme för mig här behöva de ej sändas. Ville blott veta om jag kan sätta någon av dem i ram för exp. - helst två av dem - och om de från Göteborg hinna med? När det sändes till Göteborg visste jag det var för svagt, men om det gavs ett gott ord önskade jag det från Norge - jag fick något.

Du vet ej alls hur svag jag är, men du är välkommen om det passar. Tack för brev i dag.

H.

29 juli (1923)

Einar,

Jag tror det är sol ute, du får vackert resväder - men bättre om du ej kommer till mitt tomma hem utan möbel.

Jag ligger, har inte haft en målarstund, tanke, har inte orkat med att vårda en sjuk fet, hushållerska (x) Sista natten hade hon feber.

Jag försökte riktigt förstå din bok - kan inte förstå allt, tyckte ändå mest om den av alla - ja, lika mycket om djurboken och ungdomsdikterna.

Hjärtat är trött och jag har slutat att hoppas, hade alltid ett hopp förut. Minns du "Trasten" - han visste om ett hopp, "Som jag ej kände till."

Hälsningar till Tyra och dig

Helene

(x) hon var sjuk när hon kom.

1 aug. (1923)

Einar

Tack för ett långt brev om konst. Nu skall du inte vänta på mig för exp. och låta biltiden gå förbi. Pappren äro hos Magnus men jag tror det var i sept. tavlorna skulle komma hem från Göteborg, där var möjlighet för förlängning av tiden. Oktober var visst sista tiden de kunde sändas - Stenman vet. Magnus är på landet en månad, har ledigt och seglar med Hanna en tid, han kan ej se efter.

Jag hade sagt honom att intet annat än "Gosshuvudet" i hans samling fick vara med - men du vet hur han är, det betyder intet vad jag säger. "Rosor" hade jag aldrig tänkt på att sända - vem har satt ihop kollektionen utan mitt samtycke - jag bad honom fråga Ann-Marie det har han nog inte gjort. Men jag har svårt att strida nu, han har inte många som äro vänliga mot honom. Vad gör det allt! svag är jag ändå.

Tänk nu inte på mina affärer, sköt ditt nöje - och jag skall söka hålla hälsan så mycket uppe att jag ej måste ligga till sängs, hålla huvudet över vattnet. Njut av sommarn.

Man är retlig, jag blev litet ledsen när Hausen skriver Thüs sablat ned all finsk konst - Hausen är ju målare och kamrat, där var tre han inte sablade ned. Men vad gör allt sånt - om man kunde måla en bra sak, en gång.

God sommar

Helene

Du behöver inte läsa Hausens skrifter, kasta bort dem.

Jag läser boken om norska konstens utveckling med så stort intresse, den är bra.

Hyv. 15/8 (1923?)

Einar,

Så ljuvligt sitta ute när solen värmer - luften omkring en - ha en sommar dag.

En annans sommar dag: "Ljuvliga äro de gamla lindarna i parken, och mänskorna se ut som ljusgröna spöken i deras skugga - - En skön het sommar har här varit och vattnet i Viksträsk sjönk mera för varje dag, till sist lågo näckrosorna med sina tunga doftlösa hufvud på land, jag var rädd för deras lif - men nu efter regnen har vattnet stigit - och skön är den slösaktiga tid när man icke märker att rönnen blommar slut då syrénen kommer i stället och hvem saknar dufkullan när Jungfru Mariae hand och himmelsgräset blomma - och underligt är det när man ej märker att det blir natt af annat än att nattviolerna i vasen börja dofta så sällsamt starkt - Men linnéan var blek och anemisk i år - - doften var nog den rätta också i år - doften av svag vanilj, samma som en skön kvinnas näsduk ofta har. Nu - ohjälpligt sensommarn här - - myggorna hava blivit så långbenta och orka ej sticka eller sjunga. - -

Min prins i Persien är säkert "etnografisk, och mycket ful - men han finns alltid till också "nei momenti gravi" - de flesta finns blott när man ej behöver någon." - jag är glad där finns en vän.

Det var för mig vackert lungt, ville du skulle ha det med - och Ann-Marie med. Vad skulle jag annat säga henne när jag är orolig, icke just tror mer på något gott för henne efter en ny feber igen. Här var en vecka varmt, början av juli, nu vexla sol och skur, jag tror där är is i källarjorden än.

'Hjelpen' är bättre och serverar mat, mat - inte har jag råd till det livet men sommarn få gå, orkar ej byta igen. Och - den första sändes att vårda mig bra, rädda livet - nu har det sänts en matkur som behövas - i Ekenäs, sedan, har jag inte ätit nog.

W.v.Hausen skrev om finsk konst - jag var raffinerad och Thesleff blek, och det var inte sannt. Är bara hans ståltrådskontur sann? och varför är Sager-Nelson, vännen, och Arosenius, Kruse sanna? Och den lilla norskan som målar i blått grönt och rosa? En vän från Lillehammer där Hausen varit med alla de norske. Hausens har alltid frågat hur jag tager min "framgång". Glömma den! Här är Vallgrén som säger något.

Måtte du ha ro och sommar. Jag känner ibland något som liknar hopp - om vad? Nu går jag ut, i luften

Helene

Tager åter 'Sādhāne' det passar bra i sommar, indiern är ett med naturen. Minns du när du satt vid på tjärugnen - på - den Guys (Ghys!) 'blå hatten' har blivit så skön.

Om H. blir bofast i Huvudstadsbl. är det en fiende

16/8 (1923, postkort)

E.

Så härligt på myrar och moar, också jag andas ut vid syn, tanke på dem. - Allt uppskov är välkommet här där det varit så motigt långa långa tider - och man ville litet vara ute, samla kraft. Men vill ej inverka. - Magnus har seglat en vecka, varit en natt i Stenmans stuga, som ej får kallas villa, sov i f.d. ladugården nu gästrum. - Här öser ned vatten i dag - har i morgon en elev! bara engång
hj. hälsn. H.

Du kan ju vara färdig fastän Häkli inte är

26 aug -23.

Einar,

Din färd med lilla korgen, storm, morgonvaka - du behövde kanske vila litet, och hör ej båten slå mot bryggan - hör då ingen annan.

Kan ej säga allt jag tänker - du har en vän, det är allt. - om där också varit onda stunder.

Och lille Bengts hjärta har burit allt det här!

Men du är färdig "för expositionen - gör det då". Det måste vara gott känna sig färdig. - Gör som du vill för mig - jag kan ha blott par små teckningar svaga, eller ett par med från Göteborg om de hinna.

Ibland några minuter vid staffliet - men jag har svårt resa mig från en stol nu, hjärtat trött.

Den gröna under trädet är den svåraste modell jag haft, omöjlig - för fotografer med. Teckningen av D. grov och ytlig. Ämnade be henne i sept. men nu har snickarn efter två månaders löften givit återbud, han gör ej soffan - var skall D. vila, så bräcklig och liten.

'Endagsleven' hade ett allvarsamt, hänfört ansigte, därför tog jag henne - hon blev nästan upprörd av "den blå hatten" "vad det är vackert" sade hon bara. Jag skall visa mycket få bilder, en Lautrec, ett par Arosenius.

Du behöver ej sända utklippen, spar ej.

H.bladet vill ej hålla på mig (med rätta) de tog ej Hedeman Gades artikel då och sade nu, först, att Thüs sablat ned alla.

Sādhanā tyckte jag mycket, mycket om - "att förstå något är att finna något av sig sjelv hos en annan" - "vi söka alltid det oändliga" därför måste man alltid söka längta. Skada man är dömd att glömma så många goda ord.

Här har också varit storm, man lyssnar, tycker om den - eggande som du säger, i stormen går ens själ över vidderna.

I höst reser Hanna till Paris - Dora talade något om att resa på vårvintern dit.

Tre jättedahlror, röda hänga slappa över mitt bo. Vad kunde jag sända till dig, två små lappar en till födelsedag, en till namnsdag, båda nu att du skall hinna få en liten liten bok. Och jag har tre pennor, du får en. Dockorna var slut i dock-makerskans korg - så skada

Helene

Tack för "myrbrevet."

torsdag (30(?)-VIII-1923)

Einar,

Brev från Torneå ännu - jag har skrivit till orätt adress - det är ju intet viktigt, bara en sak, det är fråga om att öppenhålla Göt. utst. ända till 15 okt om vädret är gynnsamt.

Du har det nu skönt och barndomsminnen bli starka, så jag ser det allt med, ser som förr. Vad det är starkt, det som satt ett djupt märke i vår själ, kanske småting - vad är starkast till slut. Och där skall Bengt gå.

Regn och åter regn, men jag trivs med det. Ser ibland på en målning som ej kan målas, och så blir det på drag ur minnet. Håller man på att återgå till barndomens minnesmålning?

Jag skrev till Taivalkoski om småsaker - och att du skall utställa då du är så lycklig och känner dig färdig

De gamla, ser du, de gamla älska oss - jag har sett det sista intet är så vackert i livet som det sista, det är trösten det är bryggan framåt. - - -

Huvudet är fullt av en fantasi, jag har frågat på en villa 11 rum, kök, plåttak, egen parcell 12.000 mk. Den ligger härligt vid finska vikens innersta strand utan holmar, en glittrande yta bara, jag såg på den som ung - Kuokkala, 8 kilom. från Valkeasaari, 10 minuter från Kellomäki. Om man inte vore sjuk! - och vännerna är ej där!

Helene

4 sept -23

Kära Einar,

Jag ville gratulera dig så hjärtligt, önska en god varm dag den 7 de, ett gott år framåt igen, önska allt vad du önskar dig!

Och nu är det afton lampan brinner matt - ser ej, vet ej vad jag skriver, tanken är litet trött men är så vänligt varmt stämd mot dig.

Vet du man får det man önskar. Du har fått - och jag har önskat ett helt litet gott ord från Norge och det kom - och så hade jag en dold, förmäten önskan - en blick, ett ord från Frankrike! I dag kom ett brev från "La Revue Moderne", des Arts et de la Vie. Sekreterarn ber om några upplysningar för deras critique d'Art' som skall skriva, "kritiskt och biografiskt" "har sett i Göteborg". Var det ej mycket att jag får vara med där? Det kan komma ont, det är sannt, men de har gjort sig mödan, att be om något (x). Litet bilder fick de med, bad om.

Det var roligt med ditt tåg brev och det franska.

Två dagar har här varit bara folk och spring och bråk, allt det vanliga, hyran, uppsägning den sinnessvaga slår på dörren, hushållerskan pratar allt slutar i intet. Jag orkade ej teckna modeller som kom.

Ann-Marie - helt glad och kry! - tror utst. blir den 15 de okt., jag vet ju ej om den alls blir av. En ram är färdig om tavlan, en teckning i olja, blir det. Teckningarna äro för obetydliga men du får några med, om jag bara fick någon "som sade vilka som skall ha ram - och om det alls blir av? Kanske måste jag skicka till dig? Är trött nu, godnatt.

Helene

(x) det är väl givet för att hämta sorg.

20 sept. (1923)

Einar,

Efter några ljumma, soliga dagar åter regn - ute ganska grönt ännu.

Tror du inte jag sett i tidn. var dag om det varit frost där uppe - Kuusamo - tyckt det är hårt - nu såg du det sjelv. Men är ej lotten mild i naturen, snart en ny vår, allt ungt igen. Jag har nu ro.

Måns var här, jag tycker ändå om honom. Och D. var en hel dag här, då hon var in till H.fors att hämta stjärnkartan för att taga emot hösten med på landet. Vi talade om hösthatt och vinterkappa, hon är så praktisk och hjälper med råd, och köper - och vi talade om de massor som 'ha anlag', och hon trodde det är för att de inte är fanatiska nog de ingenting bli. Hon kom från Rilax och Sjunby parker och hon var så nätt igen, sådär 24 år. Mycket fin, och zigenar draget hade hon, men så fint. De skratta åt henne hemma för hon 'klär' sig när hon går ut med slaskämbaret. Smyckena var med. Det är vad jag upplevat.

Hushållerskan är snäll, hon vet vad drömmar och tecken betyda, och att lejonens konung har en krona, "det luddiga" är annorlunda på huvudet.

- D. sade jag ej skulle måla på två dagar sen' jag målat henne. Hon ber mig inte sluta det än, hon vill komma igen - jultid.

Till 'la Revue Moderne' sändes

- 1 Bretagne landskap
- 2 Flicka med svart kjol. Atenéum
- 3 'Gosse' M.S.
- 4 Vedh. Atenéum
- 5 Syskon.
- 6 Röda huvudet
- 7 Familjesmycket.
- 8 Sjelyporträtt. Atenéum

sedan 'Bilderboken' när du sade det.

Deras brev var 15 dagar på väg hit (är det censur?) så jag skyndade. Vet intet om tidskriften, bara att den är 23 år gammal och sände en konstkritiker till Göteborg.

sednare.

Nu kom ditt brev. Tack för en underbar dag, natt - med sol och åsen som är som ett skepp - och stjärnljus, mörker, och norrsken - vad du var lycklig - och för mig står det vackrare än för dig - tror jag. Hela Norden.

"Jag tycker ofta att jag först lärt känna skogarna sedan jag måst lämna dem, eftersom jag ända sedan den dagen, timme efter timme, sysslats med dem i mina drömmar. Och därunder har jag lärt mig att det som vi älska först riktigt blir vår egendom sedan vi förlorat det" säger Apan i en bok om Indien

Men Indien - "allt har varit, allt är gammalt."

Ack om jag vore i Indialand -

Hur kan de intyga han inte tagit intryck av dem. Sallinen o.a. Bra att en försvarar sig för resten.

Om Dostojevskis dotters bok vill jag säga bara ett - han var själ, alltid, och har levt med hustru och dotter som aldrig förstätt, torra, förnuftiga, fåfänga - man känner ensamheten omkring honom. Hon dyrkar Ryssland som han - vad hjälper det. Och Ryssland skall "gå till mongolerna." ja. Stormen har saktat, o en sådan storm.

(forts. till 20.9.1923)

Jag vet icke av någon Hedeman-Gade artikel just nu - jag talade om den gamla en gång. Det är väl slut med skrivandet om Göteborg Sedan skall jag be Akadem. Bokh. skaffa det häftet av 'La Revue Moderne' - så i början av december.

Hade du lust att se något ungt franskt - Coubine, Emmanuel Gordouin? jag har tänkt fråga efter i jul.

Det här är ditt papper, ty mitt är slut.

Jag hälsar Norden, drömlandet, dig

Helene

Jag har läst en bok om 'bohemien' i Paris, vart gathörn jag kände just så som de var - ingen storartad bok.

Här är mörkt, det dryper av tak, av allt.

Vill du ännu ha frimärken - jag vet ju inte.

29 sept. (1923)

Einar

Man är så glad när det kommer brev, tacksam, läser långsamt för att ingenting mista - så förfärligt om där ingenting kom - Man skulle inte säga det - du skall inte skriva, du har för mycket att tänka på - Men om jag behövs en dag, Einar, då - Man försöker måla, men faller trött ihop - jag ville du gjorde det -. En bild är nu behandlad i Guys stil, det är den vackraste stilen, bara antydd. Jag tycker jag ville ha skönhet nu - vårt liv är så fattigt Men Dostojevski är också skön, det är den stora clair obscure'n.

Ann Marie skrev sist hon inte vet varför hon skriver så tungt till mig - - Här är Tandefelts matta kritik - Magnus sade det var mörkt, svart, allt.

Och nu har jag läst min franska kritik i manuskript det sändes hit att korrigeras - fakta.

I första brevet bad de mig tala om föregående expositioner om min smak och metod - jag skrev tre sidor av ett postpappersark som svar, och nu vill de publicera mitt brev - mitt franska brev! - jag bad om ursäkt för dålig franska - De tyckte om det, och nog var det från hjärtat. En tidskrift där Bergson, Rodin, Massenet, Saën-Saën br. Margueritte o.a. varit, äro med! De lämnade bort att jag tycker om Daumier, Guys, Lautrec, Gauguin, och rättade något 'de' och 'en'. Sen var det artigt och om känslighet och teknik, och de nämnde Teckning, Syskon, Gosse, Hetta, Rosor, S.by gård. Men skall svaret hinna till oktoberhäftet som de vill? Vill man ha bilder med får man betala zinkplåten sjelv 36 fr. - och tänk jag ville. Komma ut -

Där har varit en fusion med en annan tidskrift, dåliga affärer förstår man.

Och säg mig nu, huru skall jag sända 'Syskon' och 'Ledum'? vilken adress i Uleåborg och huru sedan, därifrån? Det är mycket viktigt.

Tack hjärtligt för lektyr. Det är väl tungt se nöden, och känna den, - det går väl.

Här stiga alla pris, - en tid 10 mk för potatiskappen, mjölk köper jag ej mer - thé är bättre också, - det går nog. Nu vill jag försöka bli starkare. - - -

'Skönhet' har du i dina egna tavlor, håll fast vid det Einar, håll fast vid den stora varma tonen, det enkla föredraget och vänta. Jag håller i evighet fast - vid allt, en hälsning!
Helene

11 okt. (1923)

Einar,

Jag skrev ett brev vid brassken, när regnet störtade ned - det var oläsligt. Nu en solglimt över dimman.

En rolig bok läste jag, Hirn's "Swift" - vad det personliga är roligt - om människor vågade säga ut, vara det de är - jag kanske blev det också banalt - Där faller ändå svart över allt i boken till slut. Tack mycket för att jag fick läsa den. Läste också Bahr's 'Teater' och finner alltid förkonstlat rått och inre tomhet i nya tyska böcker. Här var det Wiener Cottage med teatervärlden där jag bott, där var så tomt.

Nyss läste jag Bonsel's (tysk) 'Indiska dagar o. nätter', och sen' "Indialand". Och midt i läsandet är jag på en gata i quartier Latin och kvinnor skymta förbi restaurantfönster med gult gasljus, de är som då - det är starkare än drömliv i Indialand - för mig - det sedda. Eller är det Guys' fel?

Rullen skulle just dit upp, men då skrev Magnus att mål. Ekelund frågat om jag hade en teckning att ge till en svensk jultidning. Jag har frågat vad svensk betyder och om det får vara fotografi - intet svar, men jag har låtit fotografera en, i går. Sen ville jag nog veta om ett par av teckningarna kunde sändas till Åbo i februari, där har frågats efter en "representativ" teckning, och jag kunde behöva förtjäna litet. Med denna hushållerska.

Modistflickan under trädet blir bara en rå skiss, jag orkar inte måla med olja, sommarn har ingen kraft gett.

Har den gett åt dig, där nöden står omkring? Skall vi försöka bära vintern. Nu kommer Dusseli's tid att leva, hälsa honom! Men här är livskänslan så stark ännu, arbetet lockar förfärligt - och ingen kraft.

D. tyckte privatsamlingar, Hedmans, inte passa i gallerin "I övre våningen en exposition av unga, mycket mer olja än talang! En är ganska intressant, han har bott ett år i fuster Hedvig's skräprum och är visst Finlands smutsigaste yngling, det rökte in där han bodde, han förenar Greco's 'långt-utdragna' med sin egen smutsighet - det blir helt bra! Och heter 'Ranttila.' - "Här var en skön orkan i går, den sopade bort alla vemodiga dofter av döda blommor och frostsvedda nässlor. - Vi vandra bland gula ormbunkar och spindelväv - och skrämna upp de sista humlorna som sjunkit ned i ljunger. - så hör det till hösten - - och gå med lykta i badstu. - Så har jag min stjärnkarta som jag vandrar med i mörkret och trampar ned Professorskans astrar och krasse. När jag var ung kände jag de flesta stjärnbilder, men många år gitte jag ej se på himlen för jag var - - - men det skall man ej vara, för den är skön och vacker och strålande - -"

Och nu har prof Erich kommit hem.

Jag delar med dig skiftande och vackert, och allt är orätt, och här är ingen att tala med. Före jul kommer D. igen och vi tala om böcker och liv och fåfänga, och glimtvis ser jag det innersta, och jag ville du vore här.

Vad jag ser framåt till - alltid en stor tavla, när det bara är drömliv. Nu ville jag måla den så som jag ville måla träd-flickan, alltid på nytt försöka! Vad är det fotografiskt utförda, jag ger min impression - och jag tecknar och följer naturen. Jag ville ha många figurer -

Godnatt Einar.

H.

(forts. till 11.10.1923)

Jag sänder alltid 1 m. märken på en gång.
Det var mig så obehagligt när de i Göteborg satte 1000 kronor
jämt på varenda sak - vem gjorde det?
mitt papper är slut. Böcker är gott sällskap

12 okt.

Tack hjärtligt för långt brev just nu. Du faller i diken du
är trött och du skriver ändå till mig! Och i Norden är snö
och is ren'!

Vem ville ej bo i ett ruckel och träda ut i naturen genom en
dörr! Jag har bett Dora köpa ett "ruckel i Ekenäs och hyra
åt mig sal o. kök." I ödemarken går det inte för modellerna
och för hälsan - brist på hälsa. Det är mätarn på en mänska,
om den gifter sig och 'möblerar', eller lever i ett ruckel
med en annan.

Om teatern skrev jag visst ren', i boken sägs att skådespelare
borde hänga i en garderob när de inte uppträda, de äro intet
då.

Har intet hört om tavlorna - tack för adressen, den bevaras
Sänder teckningar dit upp när jag kan . Välj till din exp. (x).

Här har frågats på någon mindre, helt liten sak.

Ja, varför intet om Ann-Marie? Men hon sade hon arbetade för
exposition det är inte bra, och hon var så svag. Hade väl
bara en sak Skall läsa om ditt brev så roligt
när du pratar med mig

Helene

Till olj målningen här finns ram, om den duger.

(x) om en eller två finns som duga?

1 nov. (1923)

Einar,

Vad jag förstår Håkli väl - friden att utveckla sig är det käraste.

Du som känner dig färdig nu, det är något annat -

Den grova kolteckningen var det enda jag trodde på - gjord i ett tag. På Doras bara axlar mot svart fond skall jag arbeta än. Och således är jag fri denna vinter!

Hjärtat slår inte riktigt.

Gamla brev, vad det är svårt röra vid gamla brev, allt som gott rakt genom hjärtat - Man packar småsaker först, och efter 4 veckor är tiden inne att draga till ett nytt ställe - "2 rum och kök" - "väl beläget". - Hur kan man leva in det, göra det till ett hem.

Febern var ännu i blodet när man hör man är hotad, och dr C. har skaffat mig nya rum - i en lång vit byggnad uppe på backen, åt Helsingfors till, nära stationen. Nu packar man bara

Han har också sålt till dr. Grönholm, ögonläkarn, några mina studier - en du inte tyckte om och som jag hade givit Tyra om hon tyckt om den - och andra. Det behöver ej sändas till Åbo.

Och han har skaffat mig en modell för en studie, ingeniörskan Donner. Hon ser ut som ett modärnt engelskt damporträtt (är halvt engelska) vacker, pannan mycket vacker - så färdigt vackert. Skall läsa resten av "Jeppe" sen när jag orkar - nu är Jeppe tyrannen, - jag tror Holberg hade sin glädje av Jeppe sådan han var, inte moraliserar. Vi ha vår glädje av att se in i 'et menneske! Vad säger du om Engström - i hans "Islandsresa", med titlar och fina bjudningar fann jag något oförståeligt ren.

Jag vågar inte läsa Hölderlin just nu.

Ser så illa i dag - det är mörkt, skriver trött. Men ser du, här sänder jag en lapp som är som ett stort drama - ännu skall vi taga varandras hand och tacka - om något är sparat - för oss.

För mig har Håkli rätt, ~~säg-det-nångång-till-henom~~.

Nu är det exp. hos Stenman igen! Göteborgstavlur!!

Hälsning, tack.

Helene

10 nov. (1923)

Einar,

Måtte din namnsdag glida förbi lika ljus som alla dagar i det goda hemmet -

Jag har ingen bok till dig och jag är bedrövad - sätt detta till den förra boken, detta fattiga lilla.

Coubine och Emmanuel Gondouin fanns inte, och jag är så dum att skaffa böcker - Gondouin hade ett porträtt av "mr. Rousseau" kubist, Daumier och Balzac tänkte man på - och ett landskap med höga träd vid vatten, som en katedral

Jag skulle läsa Rabelais efter Kivi, samma friskhet, minns något från barndomen och en springbrunn! Eller Montaigne 'om vänskap' han är så enkel att det blir skamlöst. I Frankrike sägs M. skapat den franska uppfattningen, tonen.

Hit kom ett paket, rikedom till jul! och jag blev glad - om det är något jag kan taga emot. Einar.

Det kom böcker - tack.

Här har varit grått och mjukt, mjukhet som gömmer en - nu svepes man sakta i snö. Läs om södern i D's brev där är vackert om löv, och annars likt henne som aldrig vill vara rörande.

Thomé mötte henne och sade 'vad frökens mun har blivit ful.' - M. var här med Hanna - avsked. Två år har gått sen sist och ansigtet har blivit skarpare - nu får hon glädjen!

Min modell gick just. Wilde säger 'skönheten, den äkta skönheten upphör där det intellektuella börjar'. Vad han är intelligent i samtalet till först i 'Dorian Grey' - och cynisk. - Jag har läst "Ylleklädningen" av Henri Bordeaux nätt, så enkelt får han människorna dock så hela. "All hemlighet i konversation ligger i att man säger det man känner" - han har ett klokt ord ibland. Där är ett litet barn som viftar med sin lilla arm hon tror att trädgrenarna som vajar i blåsten, hälsa henne.

Helene

18 de nov 23.

Einar,

Hur kunde du tro jag tog 'illa upp' ett sannt ord om mitt arbete, har jag varit sådan, jag tog illa upp när du berömde 'Mode-bilden', sände den inte till Göteborg.

Men jag är trött intill likgiltighet vid allt, och ser mitt arbete gå under i det - du sade ordet "dött", och jag visste det förut.

Och kanske kände du rätt, ett ord i ett brev drev mig bort, men det var inte om arbete. Jag vet du är ovetande.

Lille Bengt har fått en vän, en beskyddare - Kin. När stegen gå mot skogen blir det roligt - och så ger du honom en liten blyertspenna - en hel värld, en gång. Det jag en gång ville bjuda din brud var ditt porträtt - nu är det hos dr. Grönholm, han tyckte om det.

Jag måste ge ut när det är tillfälle dertill - Stenman tager ej en smul - 'Dora' och 'Katri' ges ej ännu.

Kunde du ej läsa deremot Juho Kunttu's blinda namnteckning - det ser ut som en blinda - vet ej.

I tre veckor folk alla dagar, och jag stoppar och packar -

Bra att du önskade mig välkommen till det nya - där är ingen annan som gör det. Jag skall tänka på dig - tack för det ordet.

Och glad är jag att du målar - men varför namnsdagstavlor - och tycker du borde ställa ut, kanske ensam, det vore bäst för dig, helare. Jag är död. Men det blir som du vill.

Man ville stänga dörren till sitt arbetsrum - de snälla hjälpande vännerna, hur skall man säga det till dem - när det sagts i tjugu år ren.

Vet du, efter alla vackra tapeter, en blå, så fin, och en med svarta granruskor och bleka guldkottar på vitt, som allt var slut, fick jag en Pariser placard- (skrubb) tapet, som sätter arbetsanda i rummet, inte elegans. Dina tavlor följa mig, de gula björkarna vänds ut - om jag orkar.

Nu somnar väl också ett ord som gjort ont, bort. Jag vill dig väl och lycka - det är inte precis detsamma. Jag ville alltid du skulle vara en man - det var min dröm.

Regnet strömmar ned, ingen minns något annat väder, det är så naturligt ren.

Rabelais är rå, i synnerhet att läsa högt, man tänker finare tyst, men råhet som förgiftar har han ej, oskyldig är han. Jag vänder mig ofta bort från Anatole France. Guys är vidrig, om man ej ser som konstnär - jag vet ej hur det är, för dem är allt rent. Tidsavståndet gör också att det blir mer konst, ej vardag.

"De förtrampade" har storartade ställen, det förfärliga samtalet med fursten är ett, små flickor är fina, men de där Natasjorna vet jag ej rätt - -. Här är en början till 'Idioten', en ung enfaldig furste.

Jag ligger och skriver, få se hur allt går. Nu är du hemmänskan - skogsmänska -

Helene

ty ville så gerna vara snäll.

sista nov. (1923)

Einar

Jag hade tänkt få möta mitt hem stilla, lugnt, bara ett litet möss skulle sitta på golvet och se på mig med svarta pärlögon - jag skulle känna rummens tal till mig - - men där var en fröken som kokade kaffe, och en doktor som bar kommoder och möbel. Så stor hjälp - man kunde ej ha det bättre.

Men jag har inte sett rummen ännu. Folk varenda dag de komma och se och säga var allt borde stå, de fråga och fråga.

I går vågade jag säga till en jag var för trött - och hon har redan en gång sagt upp vänskap och förtroende för att hon ej får röra vid allt i ens själ.

Nu väntas den som skall bekläda soffan, nyss kom ved - och de hjälpa mig med allt - jag kan ju ej gå. Och jag betalar med min frid och arbetsro.

Om jag fick ro att se på mitt bilderbokshus, långt lågt, vitt - stora björkar utanför, raka tallar - och som i ett dike glider tågets eldögon förbi Ett motiv för dig. Men jag ville måla de - om jag någonsin får måla

Låga rum, guldpatina på dörrar, lås som i en sagbok - och mitt arbetsrum är absolut Pariservindsrum.

Man störtar hastigt ned i ett annat rum - olika golvhöjd, och glasverandan är ett poem, med små, små rutor. Om man bara fick se på det

Dora kommer snart, ett kort nyss, gripande. Och något likt ett förtroende i sista brevet.

Jag vet ej vad du menar med 'Madonnan' - här får jag ej mer samma modeller - du menar väl den som rest till Kalifornien. 'Katri' och 'Dora' om jag fick dem om jag fick litet ro.

Jag har ej läst Tandefelts svar, läser ej nu - ej tid, och dessutom synstörnigar i ögat. Sandelin tror det är nervöst och av svaghet, ansträngning

Vad liten är söt och nätt, och ett rashuvud!

Jag tycker om honom Einar du är lycklig.

Nu står där en och väntar på mig - förlåt jag skriver sådant. Jag ville se på träden och tala till dig

Helene

11 dec. (1923)

Einar.

Jag ligger också och skriver.

Tack för brevet om slädfärden med lille Bengt - han tycker om friluftsliv..

Inte kan jag skriva än för allt bråk, nu från kommunens sida, jag skall 'skrivas' här.

Men tavlorna hänger högt, högst vid takkanten och se bra ut, kära lugna fläckar mot min starka tapet. Rundlar på gråvitt batten. Jag har inte sett en sådan tapet i Finland förr - den är styrka, man måste måla starkt, den är sällskap, men inte orolig - allt måste bara hållas lugnt. I mitt lilla rum står sängen nära fönstret, matbordet nästan i sängen allt så litet - det röker in, men allt är bra. Intet bord kan stå under ett fönster, det skymmer halva rutan, det kastar en svart skugga inåt - nej, fritt där.

Magnus lovade beklä soffan och jag gav en karl återbud - han var några timmar här och hann bara med att lappa en resort och spika helt litet, nu i 11 dagar har jag dragit ut spikar klippt, satt det nya på - - den är mattblå med gul patina. Intet kan göras innan möbel äro placerade, lådor uppäckade - men nu är det värsta över.

Nej, det värsta är att man redan är stött, sårad, för att jag inte alltid orkar 'ta emot'.

Men jag skall söka arbetsstämning och frid, om jag så blev en helt ensam mänska - du säger att jag får det, skall göra det.

Bara min hyresvärd som givit mig allt detta kan jag ej driva ut. På e.m. få de komma

Nu talar jag bara om mig, men tänker nog på dig, du tycks så lugn och lycklig nu, ett litet barn ger ro. Måla du.

Redan två exp. föreslagna före din - jag säger nej, orkar ej arbeta bara för exp. - 9 på 6 år, utom de små.

En jultidning som kommer nu med får du hålla, jag tyckte om en hel hop. Dikten till Dostojevski, och en del starka saker - Mer till jul, nu vill jag sova

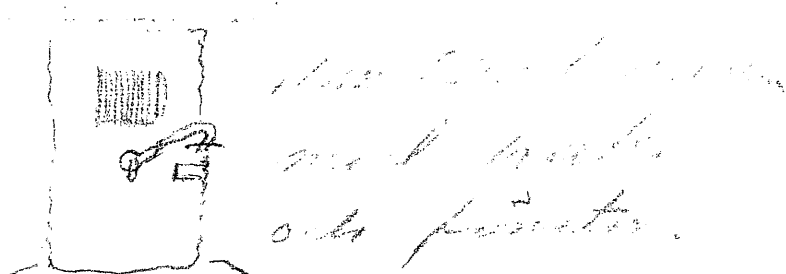
Helene

Där skymtar djupast inne på scenen en mänska i vissa brev - man säger jag "har rätt" i det jag sagt - skall skuggan åter gå ut? få gå?

Jag har fått alla julklappar ren', tack för din!

(forts. till 11.12.1923)

Följande skiss bifogad till brevet:

(Min tamburdörr med hake och fönster.)

15 dec -23

Kära Einar,
En god, glad jul för dig och Tyra, och för liten som första gången ser julgranen glimma mot små ögon.
Välj dig en liten bok från den dumma Helene - och tack för ord om 'vänner'.
Träden stå tysta, höga häromkring i dunklet, natt och dag - våt snö - Vad de är tysta - du kunde förstå dem.

Om jag fick litet se på "Katri" litet teckna i morgon. Men jag får ej ro före jul, böcker skall packas upp ännu en del möbel föras ut - och matpratet!

Magnus kommer visst dagen förut som han brukar - sedan aftonen ensam.

Jag är så tidig i år, det är inte som det skall vara, men jag är rädd där kommer något hinder sen'. jag menar det lika varmt och bra - allt gott till denna jul!

Helene

Tack för paketet som ligger där ute på verandan! En snöspade, lätt, liten har jag fått av fru Töyry, urmakarfrun från förra gården, och julklapp av Berta Spoof i Åbo.

Kära Einar,

Du har varit aldeles för snäll mot mig igen - skall jag börja med hjortronen som lyckligt undgått att frysa ihjäl, tack först för dem, Nordens fina frukt!

Men varför köper du så dyra böcker åt mig, det gör mig ont om dig - och så stark och vacker den ändå är! Den ger något, där kommer fastare konturer in i mitt liv - den, tapeten och några gula äpplen som stå uppställda

Vad jag tycker om Cranach, inte vill jag läsa nu att han inte är så stor som Dürer, när jag sjelv tycker han är så stark - och en sådan spjuver. Han förskönar naturen och han skrattar åt det, och han har de känsligaste linjer i sin stora styrka. Han är en av dem som hjälpa en i ens konst. Tack kära Einar, när vill du sjelv se den? Har du sett hans kvinnor, och hans "turneringar", och mansporträtt? Men så är det för dyrbart för mig!

Och tack till Tyra för allt julgott! korv och mandelmassor, jag kan inte behärska mig när det är mandel - och sitter nu som förr på S.by gård, mätt dåsig om julen, och kakelugnarna hetta - för kallt att gå ut - det är julstämning. Och jag, stora mänskoäterska kunde inte behärska mig utan slukade pepparkaksmannen som var av i livet. Tacka Tyra för så mycket gott.

Många ha tänkt på mig - Tor Carpelan sände svensk "Julstämning" med en rolig Isak Grünevald, och foto. av två sina barn. Fosterdottern, 3 år, har jag alltid funnit banal (oss emellan) som en annonsbild, men den egna lille 2 åriga gossen så trohjärtad med ljusa lockar, ett så trevligt barnansigte.

I somras i Snappertuna blev barnfröken sjuk och reste, och ett koppfall nödgade dem att låta vaccineras barnen som led mycket av det, och frun var ytterst nervös och svag, och man skulle just flytta in till H.fors - då kom oväntat tidigt den tredje lille, en gosse. "Det var så man ville tappa huvudet, och det är underligt man alls har det kvar," skrives.

Så skriver Marianne som varit nära döden och återvänder från en Tyrol där hon sökt krafter, skriver från Paris där hon minns vår ungdom än - men där "konsten är död" - skriver från London på nytt. Adrian skall skriva en bok om Engelskt landskapsmåleri, beställning, och jag skall få den sen'.

Dora (x) har broderat en fin liten näsduk 'inte för sorgetårar - och sällan blir ens näsduk av glädjetårar genomvåt' men för snuva! På nyåret kommer hon väl.

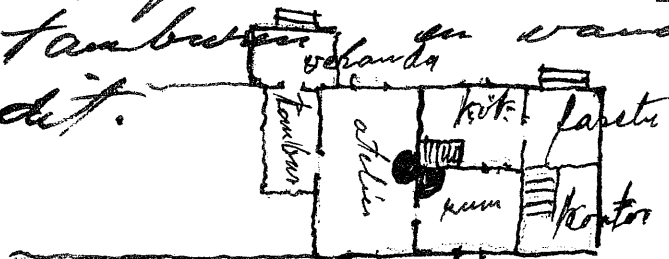
En annan fransk "Revue du Vrai et du Beau" ber om fotografier av mig, den ser solidare ut bättre tryck och papper. Om jag fick "Bretagnelandskap" och ett huvud till, fast "rödhårig kvinna" som var i Göteborg kunde du låna dem?

Här är mycket bråk jag skall berätta det med.

Det gjorde mig mest ont om Magnus som såg trött och pinad ut - Måns har tydligen för andra gången misslyckats i examen - är 26 år. Hanna hade skrivit 1 brev på en månad, och "hon har nu lyckats få vara hos en fru som nyss blivit änka, och som skaffat en fransyska som skall visa henne Paris" - hon bor inte med vännen frk. Hult (xx) mer. Är det för språket sporde jag - nej, och så sade han något undvikande, mycket underligt, och talade om annat, undvek tala om Hanna. - det var så ledsamt.

(bilaga, brevet av den 26.12.1923)

Hövinge "det är la-
gen." Nu måste
man fråga en advokat
om är i kommunint.
händer. Är redan
utlyst från Skellefteå.
Lå har jag sovit
i oeldat rum två
nätter, kakelugns-
muren hade en spricka
- det är hjälpt nu
Ingen r.o.
Hölden är stark
2 1/2 gr. - all mat i
tambur ^{veranda} en vandrings
dit.

björkar jernväg tallar

veranda

tambur atelier kök färdst

rum kontor

björkar jernväg tallar

(forts. till 26.12.1923)

Så har polisen här kommit och sagt jag måste 'skrivas' här, och det gör jag gerna - men han säger jag skall stämma H.fors stad för att utfå 22 års räntor och ge dem åt Hyvinge "det är lagen." Nu måste man fråga en advokat Jag är i kommunisthänder. Är redan utlyst från Helsingfors.

Så har jag sovit i oeldat rum två nätter, kakelugnsuren hade en spricka - det är hjälpt nu Ingen ro.

Kölden är stark 21 gr. - all mat i tamburen, en vandring dit.

[En skiss av husets bottenplan ritad här; se bilaga]

Måtte allt bli frid och jag få gå till "äpplena".

Nu har jag skrivit ett brev med nyheter - ville tala om de av dina böcker jag läst (har ännu svarta figurer för ögat) men det får bli till näst.

God helg, ett gott nytt år! till dig och Tyra, och tack för bilder från ett varmt hem. Hälsa Dusseli som inte är reklam-bildsbarn!

(x) hon har ingen lust att vara författarinna.

(xx) frk. Hult har målat glasfönster till Diakonisshuset.

28 dec (1923, postkort)

E.

Jag har bett Magnus hjälpa med fotografier för 'la Revue du Vrai et du Beau' (som jag tycker mer om i provhäfte) men han säger han inte kan - kan du låna mig det "huvud" du fick sist den rödhåriga som var i Göteborg! Och har du "Bretagnelandskap"? den ville jag sända och be att få tillbaka därifrån. Förlåt besvär igen.

Helene

Kanske det en gång ger något.